Conjunctuurenquête najaar 2012

Vereniging FME-CWM, Zoetermeer, september 2012

Kasper Buiting, beleidsadviseur Onderzoek en Economie

www.fme.nl

© Vereniging FME-CWM, Zoetermeer, september 2012
Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag zonder bronvermelding worden gekopieerd, gedownload, vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier.

Algemeen

Aan deze halfjaarlijkse conjunctuurenquête hebben 278 ondernemingen deelgenomen met in totaal 40.000 werknemers. De verdeling naar bedrijfsgrootte van de geënquêteerde bedrijven is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Verdeling deelnemers enquête naar bedrijfsgrootte

Bedrijfsgrootte	Percentage van de deelnemers
0 – 10 werknemers	13,7%
11 – 50 werknemers	38,8%
51 – 100 werknemers	22,3%
101 – 250 werknemers	17,3%
251 – 500 werknemers	5,8%
> 500 werknemers	2,2%

Resultaten tweede helft 2011

Na de crisis van 2008 en 2009 heeft de technologische industrie tot medio vorig jaar een forse groei laten zien. Daarna is de groei sterk teruggevallen tot slechts een half procent op semesterbasis in de tweede helft van 2011 (zie figuur 2).

In de eerste helft van 2012 is de groei in de technologische industrie weliswaar iets hoger uitgevallen, maar deze is met 2% ten opzichte van de tweede helft van 2011 nog steeds klein.

Het beeld is bovendien niet eenduidig. Gemiddeld groeide de sector licht, maar 41% van de geënquêteerde bedrijven had te maken met een dalende omzet.

De export groeit al jaren sterker dan de totale omzet in de sector en dat was ook in het afgelopen half jaar het geval (3%).

De overige indicatoren laten vrijwel allemaal een hogere groei zien dan een half jaar eerder: de orders namen met 1% toe (was -2½%), de productie met 3% (was -4%)en ook de winstgevendheid steeg met 1½% (was -½%). Voorraden werden voor het vierde semester op rij afgebouwd (-½%). Enkel de investeringsgroei nam af van 4% tot 2%.

Figuur 2: Resultaten en verwachtingen

	Resultaten 1e helft 2012 *(t.o.v. 2e helft 2011)*	Verwachtingen 2e helft 2012 *(t.o.v. 1e helft 2012)*
Omzet	*+ 2%*	*+ 2%*
Export	*+ 3%*	*+ 2½%*
Orderpositie	*+ 1%*	*+ 1%*
Investeringen	*+ 2%*	*+ 1%*
Productie	*+ 3%*	*+ 1½%*
Voorraden	*– ½%*	*– 2%*
Winstgevendheid	*+ 1½%*	*+ 2½%*

Verwachtingen tweede helft 2012

Het beeld voor de tweede helft van het jaar is vergelijkbaar met dat van het afgelopen half jaar. De productiegroei (1½%), investeringsgroei (1%) en exportgroei (2½%) nemen iets af; de omzetgroei blijft met 2% gelijk. De winstgevendheid neemt iets sterker toe dan in de eerste helft van 2012 (2½%).

De voorraden worden het komend half jaar verder afgebouwd (-2%).

Langetermijnverwachting

Ook op de langere termijn wordt weinig verandering verwacht (zie figuur 3). De technologische industrie blijft licht groeien; een jaargroei van 2½% in 2013 en een jaargroei van 4% in 2014.
De sector als geheel lijkt geen krimp te verwachten, maar met zo'n lichte groei valt te voorzien dat een groot gedeelte van de bedrijven in de sector individueel de komende jaren wel met krimp te maken zal krijgen.

Als wordt gekeken naar de resultaten van de FME-conjunctuurenquêtes in de afgelopen jaren, dan ziet het ernaar uit dat de sector in 2012 voor het eerst een hogere jaaromzet behaalt dan in 2008. De figuren 3 en 4 laten echter duidelijk zien dat het groeitempo van vóór 2008 voorlopig niet terugkeert in de sector.

NB. In figuur 2 is de groei per opeenvolgend semester weergegeven; in figuur 3 gaat het om groei ten opzichte van hetzelfde semester een jaar eerder.

Figuur 3: Omzetgroei technologische industrie 2007 – 2014

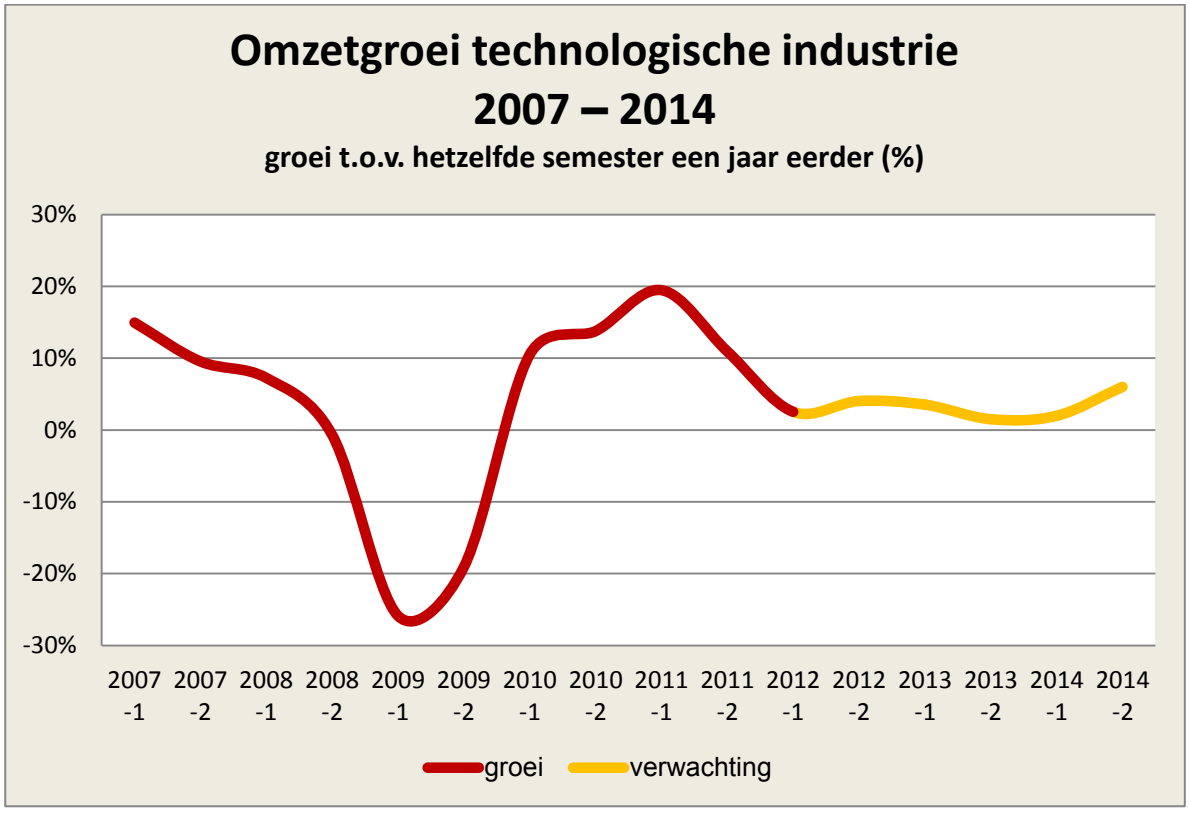

Bron: CBS Statline 2006 – 2010; FME-Conjunctuurenquêtes 2010 – 2012

Figuur 4: Omzetontwikkeling technologische industrie 2006 – 2014

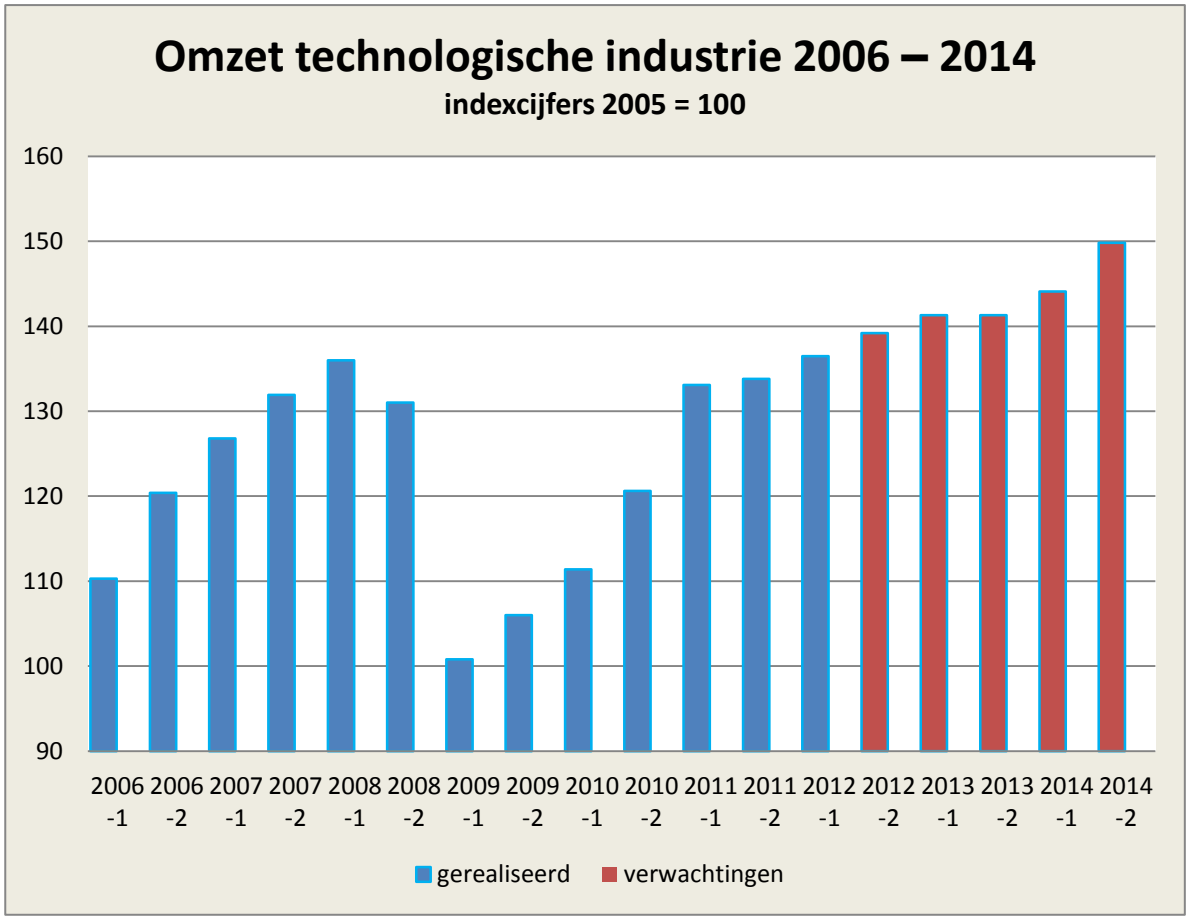

Bron: CBS Statline 2006 – 2010; FME-Conjunctuurenquêtes 2010 – 2012

Economisch klimaat

De technologische industrie voorziet op langere termijn slechts matige groei. Dat heeft alles te maken met de huidige macro-economische omstandigheden.

Gevraagd naar hun verwachtingen ten aanzien van het economisch klimaat, zijn de ondernemers weliswaar iets positiever dan een half jaar geleden (zie figuur 5), maar zijn er nog altijd meer pessimisten (31%) dan optimisten (20%). Wel is dit het tweede semester op rij waarbij de ondernemers positiever zijn over het economisch klimaat.

Figuur 5: Verwachtingen economisch klimaat

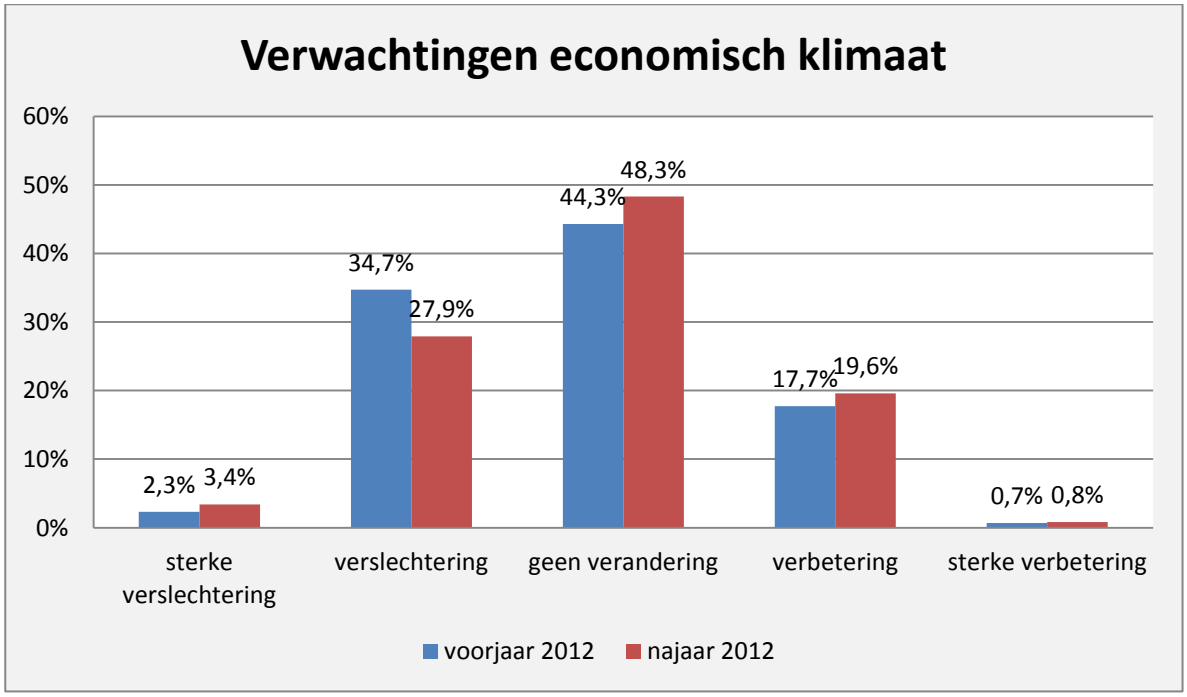

Personeel

Het personeelsbestand in de technologische industrie zal dit jaar krimpen met 2%. In 2013 zal het niveau ongeveer gelijk blijven. Een half jaar geleden verwachtte men nog een groei van het personeelsbestand in 2013.

Het aantal flexkrachten zal zowel dit als volgend jaar afnemen met respectievelijk 1½ en 2½%.

Op de langere termijn wordt een groot tekort voorzien aan technisch geschoolden in de technologische industrie, dit door de forse uitstroom van mensen die met pensioen gaan en te weinig instroom van afgestudeerden.

Groeibelemmeringen

In figuur 6 hebben wij weergegeven wat volgens de ondernemers in de technologische industrie de belangrijkste belemmeringen voor groei van hun bedrijf zijn.

Traditioneel scoren ‘druk op verkoopprijzen’ en ‘vraagterugval’ het hoogst als groeibelemmering.

Het betaalgedrag van klanten en afnemers is het afgelopen jaar een groter probleem geworden. Dat geldt ook voor de beschikbaarheid en verwervingskosten van kapitaal (kredietverlening). Het leveringsgedrag van toeleveranciers is juist minder problematisch geworden. De overige groeibelemmeringen zijn in importantie gelijk gebleven.

Het tekort aan voldoende opgeleid personeel wordt als belangrijke groeibelemmering gezien voor de bedrijven in de technologische industrie. Opnieuw scoort deze belemmering veel hoger dan personeelskosten / overcapaciteit, dit is conform de verwachting dat op langere termijn een groot tekort aan technici ontstaat.

Problemen met kredietverlening worden door de meeste ondernemers niet voorzien. Toch neemt dit probleem toe en beschouwt nu bijna één op de vier ondernemers dit als een probleem of zelfs groot probleem, dat om alertheid vraagt.

Figuur 6: Groeibelemmeringen

Groeibelemmeringen	Probleem of groot probleem	Score
Druk op verkoopprijzen	70%	2,8
Vraagterugval	57%	2,5
Tekort voldoende opgeleid personeel	43%	2,3
Betaalgedrag klanten / afnemers	38%	2,2
Oplopende inkoopprijzen	37%	2,2
Personeelskosten / overcapaciteit	26%	1,8
Beschikbaarheid en verwervingskosten kapitaal	24%	1,5
Beschikbaarheid / leveringsgedrag toeleveranciers	18%	1,5
Waardevermindering beleggingen	5%	0,6

De score is berekend op basis van de antwoorden van de ondernemers. Zij konden aangeven in hoeverre zij een belemmering als een probleem beschouwen. Een score van 0 betekent hier: De ondernemers beschouwen dit onderdeel als geen enkel probleem. Een score van 4 betekent dat dit onderdeel als een groot probleem wordt beschouwd.

Gewenste acties van nieuw kabinet

Aan de ondernemers is met het oog op de verkiezingen en de te vormen coalitie gevraagd welke acties een nieuw kabinet moet ondernemen om de verdienkracht van de technologische industrie te vergroten.

Het belangrijkste punt waar het kabinet actie op moet ondernemen is het aloude probleem van teveel (onnodige) regeldruk. Maar liefst 85% van de bedrijven noemt het aanpakken van regeldruk belangrijk of zeer belangrijk.

Ook het verminderen van lasten van bedrijven wordt veel genoemd, evenals de noodzaak tot investeren in onderzoek en innovatie. Dit laatste punt is niet voor niets al jarenlang een van de speerpunten van de FME-inzet in Den Haag.

Kwesties als het wegwerken van het begrotingstekort, inzetten op verduurzaming van de economie en het actiever inzetten op economische diplomatie staan minder hoog op de prioriteitenlijst van ondernemers; toch vindt meer dan de helft van de geënquêteerden het van (groot) belang dat het nieuwe kabinet daar actie op onderneemt.

Figuur 7: Acties nieuw kabinet

Acties nieuw kabinet	Belangrijk of zeer belangrijk	Score
Regeldruk bedrijven verminderen	85%	3,2
Lasten bedrijven verminderen	77%	3,1
Investeren in onderzoek en innovatie	79%	3,0
Begrotingstekort wegwerken	63%	2,7
Inzetten op verduurzaming economie	60%	2,6
Actiever inzetten op economische diplomatie	57%	2,5
Meer middelen voor topsectorenbeleid	46%	2,4
Aardgasbaten aanwenden voor investeringen	50%	2,3
Gratis bètastudies	41%	2,1
Geen belemmeringen instroom buitenlands personeel	39%	2,1
Opzetten nationale investeringsbank	32%	2,0

De score is berekend op basis van de antwoorden van de ondernemers. Zij konden aangeven in hoeverre zij een kwestie belangrijk of zeer belangrijk vinden. Een score van 0 betekent hier: De ondernemers beschouwen dit onderdeel van geen enkel belang. Een score van 4 betekent dat dit onderdeel door alle ondernemers als zeer belangrijk wordt ervaren.